YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

17 päivänä kesäkuuta 1999 *

Asiassa C-260/97,

jonka Bundesgerichtshof (Saksa) on saattanut yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Unibank A/S

vastaan

Flemming G. Christensen

ennakkoratkaisun edellä mainitun 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32) 32, 36 ja 50 artiklan tulkinnasta, sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1; muutettu teksti, s. 77) sekä Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1),

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-P. Puissochet sekä tuomarit J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward (esittelevä tuomari), L. Sevón ja M. Wathelet,

julkisasiamies: A. La Pergola,

kirjaaja: R. Grass,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Unibank A/S, edustajanaan asianajaja Hans Klingelhöffer, Ettlingen,

— Flemming G. Christensen, edustajanaan asianajaja Rüdiger Stäglich, Darmstadt,

— Saksan hallitus, asiamiehenään liittovaltion oikeusministeriön ylijohtaja Rolf Wagner,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Assistant Treasury Solicitor John E. Collins,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellinen neuvonantaja José Luis Iglesias Buhigues, avustajanaan asianajaja Bertrand Wägenbaur, Bryssel,

ottaen huomioon esittelevän tuomarin kertomuksen,

kuultuaan julkisasiamiehen 2.2.1999 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Bundesgerichtshof on esittänyt 26.6.1997 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 18.7.1997, tuomioistuimen toimivaltaa sekä tuomioiden täytäntöönpanoa yksityisoikeuden alalla koskevan 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen tulkitsemisesta yhteisöjen tuomioistuimessa 3 päivänä kesäkuuta 1971 tehdyn pöytäkirjan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä tämän yleissopimuksen (EYVL 1972, L 299, s. 32) 32, 36 ja 50 artiklan tulkinnasta, sellaisena kuin yleissopimus on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1; muutettu teksti, s. 77) sekä Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen ja pöytäkirjaan 25 päivänä lokakuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus).

2 Nämä kysymykset on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Unibank A/S (jäljempänä Unibank) ja Christensen ja jossa edellinen vaatii kolmen velkakirjan julistamista täytäntöönpanokelpoisiksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Brysselin yleissopimuksen 32 artiklan 2 kappaleessa määrätään seuraavaa:

"Alueellinen toimivalta on sillä tuomioistuimella, jonka alueella sillä henkilöllä on kotipaikka, jota vastaan täytäntöönpanoa pyydetään. Jos tällä ei ole koti-

paikkaa täytäntöönpanovaltiossa, se tuomioistuin on toimivaltainen, jonka alueella täytäntöönpano on tapahtuva."

4 Brysselin yleissopimuksen 36 artikla kuuluu seuraavasti:

"Jos täytäntöönpanoon suostutaan, vastapuoli voi kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta hakea siihen muutosta.

Jos muutoksenhakijalla on kotipaikka toisessa sopimusvaltiossa kuin siinä, missä on annettu päätös, jolla täytäntöönpanoon on suostuttu, muutoksenhakuaika on kaksi kuukautta siitä päivästä, kun päätös on annettu tiedoksi hänelle joko henkilökohtaisesti tai hänen asunnollaan. Tätä määräaikaa ei voida pidentää etäisyyden perusteella."

5 Brysselin yleissopimuksen 50 artiklassa määrätään seuraavaa:

"Viralliset asiakirjat (actes authentiques), jotka on asianmukaisesti laadittu jossakin sopimusvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia, on toisessa sopimusvaltiossa pyynnöstä varustettava toteamuksella täytäntöönpanokelpoisuudesta siellä 31 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen määräysten mukaisessa menettelyssä. Pyyntö voidaan evätä ainoastaan, jos virallisen asiakirjan täytäntöönpano olisi vastoin täytäntöönpanovaltion oikeusjärjestyksen perusteita (ordre public).

Täytäntöönpanopyynnön yhteydessä toimitetun asiakirjan on täytettävä ne edellytykset, jotka sen alkuperäisyyden toteamiseksi vaaditaan siinä valtiossa, jossa asiakirja on laadittu.

Edellä III osaston 3 jaksossa olevia määräyksiä on noudatettava soveltuvin osin."

6 Brysselin yleissopimuksen 50 artiklan 1 kappaleen ensimmäistä virkettä on muutettu Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26 päivänä toukokuuta 1989 tehdyn yleissopimuksen (EYVL L 285, s. 1; jäljempänä kolmas liittymistä koskeva yleissopimus) 14 artiklalla seuraavasti:

"Viralliset asiakirjat (actes authentiques), jotka on asianmukaisesti laadittu jossakin sopimusvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia, on pyynnöstä julistettava täytäntöönpanokelpoisiksi toisessa sopimusvaltiossa 31 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen määräysten mukaisessa menettelyssä."

7 Muutoksen johdosta Brysselin yleissopimuksen 50 artiklan sanamuoto vastaa nyt täysin tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 16 päivänä syyskuuta 1988 tehdyn yleissopimuksen 50 artiklan sanamuotoa (EYVL L 319, s. 9; jäljempänä Luganon yleissopimus).

8 *Retsplejelovin* (Tanskan siviilioikeudenkäyntilain) 478 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan velkakirjan perusteella voidaan ryhtyä pakkotäytäntöönpanoon, jos siinä nimenomaisesti on sovittu näin.

Pääasian oikeudenkäynti ja ennakkoratkaisukysymykset

9 Christensen allekirjoitti vuosina 1990—1992 Unibankin hyväksi kolme velkakirjaa (gældsbrev), joiden pääomat olivat 270 000, 422 000 ja 138 000 Tanskan kruunua ilman korkoja; Unibank on Tanskan oikeuden mukaan perustettu

pankki, jonka kotipaikka on Århus (Tanska). Nämä kolme velkakirjaa on kirjoitettu koneella, ja niissä on myös kolmannen henkilön nimikirjoitus; tämä henkilö oli ilmeisesti Unibankin työntekijä, joka todisti velallisen allekirjoituksen omakätiseksi. Kyseisissä velkakirjoissa todetaan nimenomaisesti, että niiden perusteella voidaan ryhtyä pakkotäytäntöönpanoon *retsplejelovin* 478 §:n mukaisesti.

10 Velkakirjojen laatimishetkellä velallinen asui Tanskassa. Tämän jälkeen hän muutti Weiterstadtiin Saksaan, jossa Unibank vaati häntä virallisesti maksamaan velkakirjojen mukaiset velat. Unibankin pyynnöstä Weiterstadtissa toimivaltainen Landgericht Darmstadt julisti velkakirjat täytäntöönpanokelpoisiksi. Christensen valitti tästä päätöksestä Oberlandesgericht Frankfurt am Mainiin. Muutoksenhakutuomioistuin katsoi, että koska Christensen oli oikeudenkäynnin aikana kertonut muuttaneensa pois Saksasta ilmoittamatta kuitenkaan uutta osoitettaan, Unibankilla ei ollut enää oikeussuojaintressiä, koska se ei voinut enää menestyksekkäästi vaatia, että velkakirjat pantaisiin täytäntöön Saksassa, ja tämän vuoksi se ratkaisi asian valittajan hyväksi.

11 Unibank valitti asiasta Bundesgerichtshofiin, joka päätti lykätä asian käsittelyä ja pyytää yhteisöjen tuomioistuimelta ennakkoratkaisua seuraaviin kysymyksiin:

"1) Onko velkakirja, kuten Tanskan oikeuden mukainen (*retsplejelovin* 478 §:n 1 momentin 5 kohta) gældsbrev, jonka velallinen on allekirjoittanut ilman viranomaisen myötävaikutusta, Brysselin yleissopimuksen 50 artiklassa tarkoitettu virallinen asiakirja, kun velkakirjassa nimenomaisesti todetaan, että sen perusteella voidaan ryhtyä pakkotäytäntöönpanoon ja kun sen valtion oikeuden mukaan, jossa velkakirja on laadittu, velkakirja on täytäntöönpanoperuste, mutta täytäntöönpanoasiaa käsittelevällä tuomioistuimella on kuitenkin oikeus hylätä velkojan täytäntöönpanovaatimus, jos täytäntöönpanon perusteltavuus tulee kyseenalaiseksi täytäntöönpanoa vastaan esitettyjen perusteiden johdosta?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

2) Puuttuvatko Brysselin yleissopimuksen 32 artiklan 2 kappaleen mukaisessa alueellisesti toimivaltaisessa tuomioistuimessa esitetyltä päätöksen tai virallisen asiakirjan tunnustamista koskevalta vaatimukselta tutkittavaksi ottamisen edellytykset tai onko se perusteeton siitä syystä, että velallinen on muuttanut muutoksenhakuasian ollessa vireillä pois valtiosta, jossa oikeudenkäynti on aloitettu (Brysselin yleissopimuksen 36 artikla), ja että hänen uusi asuinpaikkansa on tuntematon?"

Ensimmäinen kysymys

12 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee etenkin, onko ilman viranomaisen myötävaikutusta laadittu täytäntöönpanokelpoinen velkakirja Brysselin yleissopimuksen 50 artiklassa tarkoitettu virallinen asiakirja.

13 Unibank väittää, että kysymykseen on vastattava myöntävästi. Sen sijaan Christensenin, Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusten ja komission mukaan adjektiivilla 'virallinen' viitataan siihen, että Brysselin yleissopimuksessa tarkoitettuja täytäntöönpanokeinoja ei sovelleta mihin tahansa asiakirjaan vaan ainoastaan niihin asiakirjoihin, joiden virallisuuden toimivaltainen viranomainen on vahvistanut.

14 Aluksi on syytä todeta, että siltä osin kuin on kyse virallisten asiakirjojen täytäntöönpanokelpoisuudesta muissa sopimusvaltioissa, Brysselin yleissopimuksen 50 artiklassa samastetaan "viralliset asiakirjat (actes authentiques), jotka on laadittu jossakin sopimusvaltiossa ja jotka ovat siellä täytäntöönpanokelpoisia" yleissopimuksen 25 artiklassa tarkoitettuihin tuomioistuimen ratkaisuihin, sillä 50 artiklassa määrätään, että sovellettaviksi tulevat 31 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen täytäntöönpanomääräykset. Kyseisillä määräyksillä pyritään toteutta-

maan yksi Brysselin yleissopimuksen päätavoitteista eli helpottamaan kaikin tavoin tuomioistuinratkaisujen vapaata liikkuvuutta määräämällä yksinkertaisesta ja nopeasta täytäntöönpanomenettelystä (ks. asia 148/84, Deutsche Genossenschaftsbank, tuomio 2.7.1985, Kok. 1985, s. 1981, 16 kohta ja asia C-414/92, Solo Kleinmotoren, tuomio 2.6.1994, Kok. 1994, s. I-2237, 20 kohta).

15 Koska Brysselin yleissopimuksen 50 artiklassa tarkoitetut asiakirjat pannaan täytäntöön samoin edellytyksin kuin tuomioistuimen ratkaisut, näiden asiakirjojen virallisuuden on oltava kiistatta todennettavissa niin, että kulloisenkin valtion tuomioistuin voi luottaa niiden virallisuuteen. Yksityisten väliset asiakirjat eivät itsestään ole tällaisia, mistä syystä viranomaisen tai sen valtion, jossa asiakirja on laadittu, valtuuttaman muun virallisen tahon on myötävaikutettava asiakirjan laatimiseen, jotta asiakirjaa voidaan pitää virallisena.

16 Tätä Brysselin yleissopimuksen 50 artiklan tulkintaa tukee myös Jenard-Möllerin selvitys Luganon yleissopimuksesta (EYVL 1990, C 189, s. 57; jäljempänä Jenard-Möllerin selvitys).

17 Jenard-Möllerin selvityksen 72 kohdassa todetaan nimittäin Euroopan vapaakauppaliiton (Eftan) jäsenvaltioiden edustajien pyytäneen niiden edellytysten täsmentämistä, joiden täyttyessä asiakirjaa pidetään Luganon yleissopimuksen 50 artiklassa tarkoitettuna virallisena asiakirjana. Selvityksessä mainitaan seuraavat kolme edellytystä: "viranomaisen on pitänyt vahvistaa asiakirja viralliseksi, virallisuuden on ulotuttava asiakirjan sisältöön eikä pelkästään esimerkiksi allekirjoitukseen, asiakirjan on sellaisenaan oltava täytäntöönpanokelpoinen valtiossa, jossa se on laadittu".

18 Kyseisen selvityksen mukaan viranomaisen myötävaikutus on siis välttämätöntä, jotta asiakirjaa voidaan pitää Luganon yleissopimuksen 50 artiklassa tarkoitettuna virallisena asiakirjana.

19 On totta, että Brysselin ja Luganon yleissopimusten 50 artiklojen sanamuodot eivät täysin vastanneet toisiaan silloin, kun pääasian tosiseikat tapahtuivat, ja että Jenardin selvityksessä Brysselin yleissopimuksesta (EYVL 1979, C 59, s. 1) ei esitetä edellytyksiä, jotka virallisten asiakirjojen on täytettävä, vaan toistetaan pelkästään kyseisen yleissopimuksen 50 artiklassa määrätyt edellytykset.

20 Näiden kahden yleissopimuksen sanamuodot erosivat toisistaan tässä kohtaa kuitenkin vain siten, että Brysselin yleissopimuksessa käytettiin ilmaisua "varustettava toteamuksella täytäntöönpanokelpoisuudesta" ja Luganon yleissopimuksessa sanamuotoa "julistettava täytäntöönpanokelpoisiksi". Lisäksi kolmatta liittymistä koskevaa yleissopimusta käsittelevän De Almeida Cruzin, Desantes Realin ja Jenardin selvityksen (EYVL 1990, C 189, s. 35) 29 kohdassa todetaan, että kun kolmannessa liittymistä koskevassa yleissopimuksessa Brysselin yleissopimuksen 50 artiklan sanamuoto muutettiin vastaamaan Luganon yleissopimuksen 50 artiklan sanamuotoa, tarkoituksena oli yhdenmukaistaa näiden kahden yleissopimuksen muotoilua, koska edellä mainittujen ilmaisujen katsottiin käytännössä vastaavan toisiaan.

21 Kaiken edellä esitetyn perusteella on vastattava ensimmäiseen kysymykseen toteamalla, että velkakirja, joka on täytäntöönpanokelpoinen sen valtion oikeuden mukaan, jossa se on laadittu, mutta jonka virallisuutta viranomainen tai muu kyseisen valtion tähän tarkoitukseen valtuuttama virallinen taho ei ole vahvistanut, ei ole Brysselin yleissopimuksen 50 artiklassa tarkoitettu virallinen asiakirja.

Toinen kysymys

22 Ensimmäiseen kysymykseen annetun vastauksen vuoksi ei ole tarpeen vastata toiseen kysymykseen.

Oikeudenkäyntikulut

23 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Saksan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (viides jaosto)

on ratkaissut Bundesgerichtshofin 26.6.1997 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

Velkakirja, joka on täytäntöönpanokelpoinen sen valtion oikeuden mukaan, jossa se on laadittu, mutta jonka virallisuutta viranomainen tai muu kyseisen valtion tähän tarkoitukseen valtuuttama virallinen taho ei ole vahvistanut, ei ole tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla tehdyn 27 päivänä syyskuuta 1968 allekirjoitetun yleissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9 päivänä lokakuuta 1978 tehdyllä yleissopimuksella sekä Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25 päivänä loka-

kuuta 1982 tehdyllä yleissopimuksella, 50 artiklassa tarkoitettu virallinen asiakirja.

Puissochet Moitinho de Almeida Edward

Sevón Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä kesäkuuta 1999.

R. Grass

kirjaaja

J.-P. Puissochet

viidennen jaoston puheenjohtaja